Komisja Nadzoru Finansowego

# Rekomendacja C-SKOK

dotycząca rachunkowości
spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych

Warszawa, grudzień 2015 r.

## Spis treści


I. Wstęp ... 3

II. Słownik pojęć ... 5

III. Zakres rekomendacji ... 6

IV. Zasady ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych ... 8

V. Zasady wyceny oraz ujawnień posiadanych przez kasy skryptów dłużnych ... 13

VI. Zasady wyceny zorganizowanych części przedsiębiorstwa wydzielanych z majątku kasy ... 15

VII. Zasady wyceny zabezpieczeń pomniejszających podstawę dokonywania odpisów aktualizujących wartość należności ... 17

VIII. Zasady rozliczania połączenia spółdzielczych kas oszczędnościowo -kredytowych 22

IX. Zasady wyceny wpłat wniesionych do Kasy Krajowej na fundusz stabilizacyjny ... 23

# I. Wstęp

Zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych Komisja Nadzoru Finansowego może wydawać, po zasięgnięciu opinii Kasy Krajowej, rekomendacje dotyczące dobrych praktyk ostrożnego i stabilnego zarządzania kasami.
W zakresie rachunkowości spółdzielcze kasy oszczędnościowo kredytowe stosują rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie szczególnych zasad rachunkowości spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych, a w przypadkach nieuregulowanych przez to rozporządzenie stosują przepisy rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych.

Przedmiotowy materiał stanowi podsumowanie dotychczasowych doświadczeń Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego w zakresie nadzoru nad spółdzielczymi kasami oszczędnościowo – kredytowymi, w szczególności związanych z rachunkowością kas.
Z uwagi na niepokojące zjawiska dotyczące nieprawidłowo stosowanych metod wyceny aktywów, mających kluczowy wpływ na wynik finansowy poszczególnych kas, a w konsekwencji na nieprawidłowo prezentowane dane finansowe w sprawozdaniach finansowych oraz sprawozdawczości przekazywanej do organu nadzoru, konieczne było opracowanie dokumentu stanowiącego zbiór dobrych praktyk, rekomendowanych kasom, celem poprawy jakości danych oraz informacji prezentowanych w szeroko rozumianej sprawozdawczości.

Opisane w rekomendacji zasady dobrych praktyk opracowano na podstawie wniosków wyciągniętych z doświadczeń inspekcyjnych oraz prowadzonego nadzoru „zza biurka” w zakresie stwierdzonych nieprawidłowości występujących w sektorze SKOK, przede wszystkim w szacowaniu wartości godziwej aktywów.

Wytyczne zawarte w rekomendacji, odnoszą się do ujęcia rachunkowego transakcji, które mają istotny wpływ na rzetelną i jasną prezentację sytuacji majątkowej i finansowej, a także prawidłowe ustalenie wysokości wyniku finansowego spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych. Dlatego ewentualne odstępstwo od zasad przedstawionych w treści

rekomendacji może mieć miejsce wyłącznie, gdy nie ma ono istotnego wpływu na rzetelną i jasną prezentację sytuacji majątkowej i finansowej kasy oraz nie ma istotnego wpływu na wynik finansowy. Również zasada proporcjonalności powinna być stosowana w sposób, który nie ma istotnego wpływu na rzetelną i jasną prezentację sytuacji majątkowej i finansowej kasy.

W odniesieniu do kas spełniających jednocześnie dwa kryteria: sumy bilansowej poniżej 50 mln zł oraz liczby członków poniżej 10 tys., możliwe jest odstąpienie od stosowania postanowień przedstawionych w rozdziale V Rekomendacji - Zasady wyceny oraz ujawnień posiadanych przez kasy skryptów dłużnych w zakresie ujawnień.

Komisja Nadzoru Finansowego oczekuje, że Rekomendacja dotycząca rachunkowości spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych, stanowiąca załącznik do uchwały Nr …./2015 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 15 grudnia 2015 r. (Dz. Urz. KNF poz. ….), zostanie wprowadzona nie później niż do dnia 30 czerwca 2016 r.

# II. Słownik pojęć

**Kasa** lub **SKOK** – spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa;

**Kasa Krajowa** – Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo–Kredytowa;

**UKNF** – Urząd Komisji Nadzoru Finansowego;

**Wartość godziwa** - kwota, za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej, pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi, niepowiązanymi ze sobą stronami.

**Podejście dochodowe** - podejście oparte na wartości bieżącej wiarygodnie oszacowanych zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych; technika wyceny pozwalająca przeliczyć przyszłe kwoty na jedną bieżącą (tj. zdyskontowaną) kwotę. Wycena wartości godziwej opiera się na wartości wynikającej z oczekiwań rynku co do tych przyszłych kwot.

**Obserwowalne dane wejściowe** - dane wejściowe opracowane na podstawie danych rynkowych, takich jak ogólnodostępne informacje na temat aktualnych wydarzeń lub transakcji, i odzwierciedlające założenia, które przyjęliby uczestnicy rynku podczas wyceny składnika aktywów lub zobowiązania.

**Premia z tytułu ryzyka** - rekompensata, oczekiwana przez uczestników rynku nieskłonnych do ryzyka, z tytułu niepewności związanej z przepływami pieniężnymi dotyczącymi składnika aktywów lub zobowiązania w ujęciu procentowym. Określana również jako „korekta ryzyka".

**Nieobserwowalne dane wejściowe** - dane wejściowe, w przypadku których nie ma dostępnych danych rynkowych i które opracowuje się przy użyciu najlepszych dostępnych informacji na temat założeń, na podstawie których uczestnicy rynku wyceniliby składnik aktywów lub zobowiązanie.

**Rozporządzenie** - rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 czerwca 2014 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

## III. Zakres rekomendacji

W związku ze zidentyfikowaniem przez UKNF problemów, wobec których zarówno kasy, jak i biegli rewidenci badający sprawozdania finansowe kas prezentowali dotychczas różne podejście, poniżej wskazane zostały obszary szczególnych wątpliwości z zakresu prawa bilansowego, do których należy zaliczyć:

- zasady ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych;
- zasady wyceny zorganizowanej części przedsiębiorstwa wydzielanej z majątku kasy;
- zasady wyceny zabezpieczeń pomniejszających podstawę dokonywania odpisów aktualizujących wartość należności;
- zasady rozliczania połączenia spółdzielczych kas oszczędnościowo -kredytowych;
- zasady wyceny wpłat wniesionych do Kasy Krajowej na fundusz stabilizacyjny.

Analiza informacji finansowych sektora SKOK w okresie sprawowania nadzoru nad kasami potwierdziła, że niektóre kasy nie zdołały wypracować tzw. dobrych praktyk związanych ze wspomnianymi powyżej zagadnieniami.

W dniu 1 stycznia 2015 roku weszło w życie rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 25 czerwca 2014 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

Wiarygodne ustalenie wartości godziwej, zgodnie z przepisami rozporządzenia, dokonywane jest w oparciu o wybraną spośród kilku metod wyceny szacowania wartości godziwej wskazanych w §21 ust. 2 rozporządzenia. Zastosowanie metody ustalania wartości godziwej uzależnione jest od wielu czynników, miedzy innymi od tego, czy składnik aktywów finansowych jest przedmiotem obrotu na aktywnym rynku lub czy też w żaden sposób nie można oszacować wartości instrumentu finansowego za pomocą metody wartości bieżącej wiarygodnie oszacowanych zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych.

Za wiarygodną uznaje się wartość godziwą ustaloną drogą:

- wyceny instrumentu finansowego po cenie ustalonej na aktywnym rynku;
- oszacowania ceny instrumentu finansowego, dla którego nie istnieje aktywny rynek, na podstawie publicznie ogłoszonej ceny nieróżniącego się istotnie podobnego instrumentu

finansowego albo cen składników złożonego instrumentu finansowego notowanego na aktywnym rynku;

- zastosowania właściwego modelu wyceny instrumentu finansowego, a wprowadzone do tego modelu dane wejściowe pochodzą z aktywnego rynku;
- oszacowania wartości instrumentu finansowego za pomocą metody wartości bieżącej wiarygodnie oszacowanych zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych; stopa dyskonta uwzględnia co najmniej stopę wolną od ryzyka oraz premię za ryzyko;
- oszacowania wartości dłużnych instrumentów finansowych przez wyspecjalizowaną, niezależną jednostkę świadczącą tego rodzaju usługi, przy czym możliwe jest rzetelne oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych związanych z tymi instrumentami.

Istnieje konieczność wskazania prawidłowych rozwiązań w zakresie wyceny aktywów według wartości godziwej, które powinny zostać uwzględnione przez kasy w zasadach (polityce) rachunkowości, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości w celu osiągnięcia celu określonego w tym przepisie, tj. rzetelnego oraz jasnego przedstawienia sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego.

# IV. Zasady ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych

**Zasady ogólne**

1. Kasa wyceniając posiadane instrumenty finansowe według wartości godziwej powinna zastosować przepisy §21 ust. 2 rozporządzenia, natomiast w przypadku wystąpienia przesłanki utraty wartości składnika aktywów finansowych zakwalifikowanego do „Dostępnych do sprzedaży" powinna zastosować §24 rozporządzenia. Poniższe zasady dotyczą uszczegółowienia metod wyznaczania wartości godziwej wskazanych w §21 ust. 2 pkt 4 oraz pkt 5 rozporządzenia.
2. Celem oszacowania wartości godziwej jest ustalenie, jaka byłaby cena w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązań między niepowiązanymi uczestnikami rynku w dniu wyceny i w aktualnych warunkach rynkowych.
3. W sytuacji, w której nie można zaobserwować ceny za podobny składnik aktywów lub podobne zobowiązanie, kasa powinna ustalić wartość godziwą jedną z dróg wskazanych w przepisie §21 ust. 2 rozporządzenia, w ramach której w jak największym stopniu wykorzystuje się odpowiednie obserwowalne dane wejściowe i w jak najmniejszym stopniu stosuje się nieobserwowalne dane wejściowe.
4. Jeżeli obserwowalne ceny za podobny składnik aktywów lub podobne zobowiązanie nie są dostępne, jak również nie ma zastosowania §21 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia, to jest jeżeli nie można zastosować odpowiedniego modelu wyceny instrumentu finansowego, do którego dane wejściowe pochodzą z aktywnego rynku, kasa powinna ustalić wartość godziwą instrumentu finansowego przy użyciu podejścia dochodowego.
5. Kasa jest zobowiązana do opracowywania nieobserwowalnych danych wejściowych, wykorzystując wszystkie informacje, jakie są dostępne w danych okolicznościach, a które mogą obejmować także własne dane kasy. Opracowując nieobserwowalne dane wejściowe, kasa może na początku wykorzystać własne dane, lecz powinna je skorygować, jeżeli z dostępnych informacji wynika, że inni uczestnicy rynku wykorzystaliby inne dane. Kasa powinna uwzględnić wszystkie dostępne informacje na temat założeń przyjmowanych przez uczestników rynku. W przypadku wykorzystania własnych danych, dane te muszą być możliwe do zweryfikowania.

**Podejście dochodowe**

6. Określając wartość godziwą instrumentu finansowego zgodnie z § 21. ust. 2. pkt 4 rozporządzenia kasa powinna stosować podejście dochodowe.
7. Podejście dochodowe opiera się na przeliczaniu przyszłych kwot przepływów pieniężnych (wpływów pomniejszonych o wydatki) na jedną bieżącą (tj. zdyskontowaną) kwotę. Celem stosowania podejścia dochodowego jest uzyskanie wyceny wartości godziwej, która odzwierciedla aktualne oczekiwania rynku[1], co do tych przyszłych kwot.
8. Podejście dochodowe jest narzędziem wykorzystywanym do powiązania przyszłych przepływów pieniężnych z bieżącą kwotą przy użyciu stopy dyskontowej. Wycena wartości godziwej składnika aktywów lub zobowiązania przy użyciu tego podejścia uwzględnia wszystkie następujące elementy na dzień wyceny:
   a. szacowane przyszłe przepływy pieniężne w odniesieniu do wycenianego instrumentu finansowego;
   b. oczekiwania dotyczące ewentualnych wahań kwoty i czasu przepływów pieniężnych reprezentujących niepewność właściwą dla przepływów pieniężnych;
   c. wartość pieniądza w czasie (tj. stopę procentową wolną od ryzyka);
   d. cenę niepewności związanej z przepływami pieniężnymi (tj. premię z tytułu ryzyka);
   e. inne czynniki, które uczestnicy rynku uwzględniliby w danych okolicznościach;
   f. w przypadku zobowiązania, ryzyko niewykonania świadczenia powiązane ze zobowiązaniem, tj. własne ryzyko kredytowe kasy (dłużnika).
9. Zasady ogólne stosowania podejścia dochodowego:
   a. przepływy pieniężne i stopy dyskontowe powinny odzwierciedlać założenia, które uczestnicy rynku przyjęliby, wyceniając składnik aktywów lub zobowiązanie;
   b. przepływy pieniężne i stopy dyskontowe powinny uwzględniać tylko czynniki przypisywane składnikowi aktywów lub zobowiązaniu, które podlegają wycenie;

[1] Kasa ustalając wartość godziwą składnika aktywów powinna używać stopy dyskonta odpowiedniej dla danego składnika aktywów, a nie stopy dyskonta odpowiedniej dla kasy lub innej podobnej jednostki. Analogicznie oczekiwania dotyczące przepływów pieniężnych przyjęte w wycenie danego instrumentu finansowego również dotyczą wycenianego instrumentu a nie innych ośrodków wypracowujących środki pieniężne.

c. należy unikać podwójnego obliczania lub pominięcia skutków czynników ryzyka związanych z zastosowanymi stopami dyskontowymi oraz przepływami pieniężnymi;
d. założenia dotyczące przepływów pieniężnych i stóp dyskontowych powinny być wewnętrznie spójne;
e. stopy dyskontowe powinny odzwierciedlać podstawowe czynniki ekonomiczne waluty, w której przepływy pieniężne są denominowane.

**Ryzyko i niepewność**

10. Przepływy pieniężne stosowane w podejściu dochodowym mają charakter szacunkowy.

11. Uczestnicy rynku domagają się korzyści (tj. premii z tytułu ryzyka) w związku z niepewnością związaną z przepływami finansowymi dotyczącymi składnika aktywów lub zobowiązania. Dlatego też wycena wartości godziwej obejmuje premię z tytułu ryzyka odzwierciedlającą kwotę, której uczestnicy rynku domagaliby się jako świadczenia z tytułu niepewności związanej z przepływami pieniężnymi. W innym razie wycena nie odzwierciedlałaby wiarygodnie wartości godziwej.

12. Do oszacowania oczekiwanej stopy zwrotu do wyceny ryzykownych aktywów powinny być stosowane modele wyceny aktywów kapitałowych (Capital Asset Pricing Model - CAPM). Oczekiwana stopa zwrotu powinna być określana z uwzględnieniem ryzyka specyficznego danego instrumentu finansowego.

**Ujawnienia dotyczące wyceny do wartości godziwej**

13. Kierując się zasadami zawartymi w pkt 2, kasa powinna ujawniać co najmniej następujące informacje[2]:
    a. opis techniki (technik) wyceny oraz dane wejściowe wykorzystane w wycenie wartości godziwej. Jeżeli nastąpiła zmiana przyjętych założeń (np. w zakresie planowanych przepływów pieniężnych lub dyskonta), kasa powinna ujawnić zmianę i jej przyczyny;

[2] Informacje te powinny być ujawniane w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego w każdej sytuacji, jeżeli mogłyby w istotny sposób wpłynąć na ocenę sytuacji majątkowej, finansowej oraz wynik finansowy kasy.

b. informacje ilościowe na temat istotnych nieobserwowalnych danych wejściowych wykorzystanych w wycenie wartości godziwej;
c. prezentację wrażliwości wyceny wartości godziwej na zmiany nieobserwowalnych danych wejściowych, jeżeli zmiana tych danych wejściowych, dająca inną kwotę, może prowadzić do wyraźnie wyższej lub niższej wyceny wartości godziwej. Jeżeli istnieją powiązania między danymi wejściowymi a innymi nieobserwowalnymi danymi wejściowymi wykorzystywanymi w wycenie wartości godziwej, kasa powinna przedstawić również opis tych powiązań i sposobu, w jaki mogą wpłynąć na zmianę nieobserwowalnych danych wejściowych w ustaleniu wartości godziwej;
d. informacje o przyczynach zmiany wartości godziwej, jeżeli zmiany są istotne, oraz sposobie i skutkach obliczania takiej zmiany wynikającej, w przypadku aktywów finansowych i zobowiązań finansowych, ze zmiany każdego elementu nieobserwowalnych danych wejściowych (ustalanych najczęściej w celu odzwierciedlenia możliwych alternatywnych założeń istotnie wpływających na zmianę wartości godziwej). W tym celu skutek zmiany ocenia się w odniesieniu do wyniku finansowego oraz sumy aktywów.

**Wycena**

14. W przypadku istnienia danych historycznych (np. w odniesieniu do faktycznej spłacalności danego instrumentu finansowego lub przepływów pieniężnych faktycznie generowanych dla kasy przez dany instrument) niedopuszczalne jest stosowanie modelu wyceny instrumentu finansowego według wartości godziwej bez uwzględnienia historycznych wyników spłacalności tego instrumentu lub przepływów pieniężnych faktycznie generowanych dla kasy przez dany instrument.
15. Oprócz faktycznych (historycznych) przepływów pieniężnych kasa w wycenie do wartości godziwej powinna wykorzystywać (historyczny) przewidywany trend planowanych przyszłych przepływów pieniężnych w odniesieniu do danego instrumentu finansowego wraz ze szczegółowym uzasadnieniem przyjętych założeń oraz wskazaniem sposobu realizacji przyjętych założeń.
16. Kasa wyceniając wartość godziwą wyłącznie na podstawie nieobserwowalnych danych wejściowych powinna uzasadnić sposób prognozowania przyszłych przepływów pieniężnych w odniesieniu do rzeczywistych (historycznych) przepływów pieniężnych generowanych przez instrument finansowy oraz

rzeczywistej efektywności podejmowanych działań w celu realizacji przepływów pieniężnych z danego instrumentu finansowego.

17. Kasa dyskontując planowane przyszłe przepływy pieniężne do wartości bieżącej powinna zastosować stopę dyskonta odpowiadającą oczekiwaniom uczestników rynku w stosunku do dyskonta jakie powinno odpowiadać emitowanym instrumentom finansowym. Kasa nie powinna zastosować jako stopy dyskonta wyłącznie stopy wolnej od ryzyka lub stopy wynikającej ze średniego ważonego kosztu kapitału dla danej kasy ponieważ kasa nie uzyskałaby finansowania na poziomie depozytów swoich członków w sytuacji posiadania po stronie aktywów na przykład wyłącznie instrumentów finansowych o podwyższonym ryzyku w tym emitowanych w oparciu o przeterminowane kredyty i pożyczki.

## V. Zasady wyceny oraz ujawnień posiadanych przez kasy skryptów dłużnych

18. Skrypty dłużne klasyfikowane są do „kredytów i pożyczek oraz innych należności". Początkowa wycena skryptów dłużnych następuje zgodnie z §18 ust. 2 rozporządzenia.

19. Wycena na dzień bilansowy skryptów dłużnych dokonywana jest w oparciu o przepisy §21 ust. 1 oraz z uwzględnieniem przepisów §23 rozporządzenia. W celu prawidłowego pomiaru ryzyka kredytowego najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kończącego kwartał kasa dokonuje oceny ryzyka kredytowego na podstawie obowiązujących przepisów oraz z uwzględnieniem opracowanych przez kasę informacji, które powinny być przedmiotem ujawnień w informacji dodatkowej sprawozdania finansowego, dotyczących:
    a. pierwotnego harmonogramu, wszystkich dokonanych zmian oraz aktualnego harmonogramu planowanych przepływów pieniężnych z posiadanych skryptów dłużnych (w układzie miesięcznym);
    b. opisu wszelkich zmian w harmonogramie planowanych przepływów pieniężnych wraz z uzasadnieniem przyczyn tych zmian;
    c. struktury wiekowej wierzytelności stanowiących podstawę emisji skryptu dłużnego w podziale na następujące okresy przeterminowania (nieprzeterminowane, przeterminowane do 1 roku, przeterminowane do 2, 3 …. 10 lat);
    d. wartości wierzytelności na dzień emisji skryptu w podziale na poszczególnych dłużników kas, kwoty spłat dokonanych przez tych dłużników od dnia emisji skryptu do dnia wyceny oraz kwoty otrzymanej przez kasę wynikające z wyżej wspomnianych wpłat;
    e. średniego okresu przeterminowania kredytów i pożyczek będących podstawą emisji skryptu dłużnego na dzień emisji;
    f. średniorocznej efektywności windykacji portfela kredytów i pożyczek podobnego[3] do portfela będącego podstawą emisji skryptów dłużnych przez okres na jaki wyemitowany został skrypt dłużny;

[3] Pod względem ilościowym (tj. liczby klientów) oraz wartościowym (tj. wartości poszczególnych ekspozycji)

g. określenia faktycznej efektywności windykacji poszczególnych kredytów i pożyczek będących podstawą emisji skryptu dłużnego w kwartałach następujących do emisji skryptu dłużnego. Należy podkreślić, że efektywność windykacji w poszczególnych kasach jest różna i nie można utożsamiać jej z efektywnością windykacji w całym sektorze;
h. realistycznego planu windykacji poszczególnych kwot. Plan powinien uwzględniać okres na jaki skrypt został wyemitowany wraz ze wskazaniem miesięcznych lub kwartalnych celów windykacyjnych. Powinien opierać się na krzywych przedstawiających faktyczną efektywność windykacji kasy w okresie co najmniej odpowiadającym okresowi na jaki skrypt został wyemitowany dla portfela podobnego[4] do portfela kredytów i pożyczek stanowiących podstawę emisji danego skryptu. Plan powinien być okresowo (kwartalnie) aktualizowany w zależności od tego czy różnica pomiędzy planowaną a faktyczną kwotą otrzymanych środków pieniężnych w sposób istotny wpłynie na wycenę skryptu a tym samym na sytuację finansową oraz wynik finansowy kasy (również w kontekście wypełniania przez kasy wszystkich norm wynikających z przepisów prawa);
i. zdyskontowanej wartości bieżącej przepływów pieniężnych na dany dzień sprawozdawczy. Stopa dyskonta powinna uwzględniać co najmniej: stopę wolną od ryzyka oraz premię za ryzyko, której wysokość jest związana z charakterystyką emitowanych papierów wartościowych (czyli skryptów dłużnych których spłacalność jest uzależniona od spłacalności przeterminowanych od wielu lat kredytów i pożyczek).

Brak powyższych informacji wskazuje na brak możliwości rzetelnego oszacowania przepływów pieniężnych związanych z tymi instrumentami.

[4] Pod względem ilościowym (tj. liczby klientów) oraz wartościowym (tj. wartości poszczególnych ekspozycji)

## VI. Zasady wyceny zorganizowanych części przedsiębiorstwa wydzielanych z majątku kasy

20. Aktywa finansowe powstałe w wyniku objęcia udziałów lub akcji innej jednostki w zamian za wkład niepieniężny klasyfikuje się do kategorii aktywa finansowe dostępne do sprzedaży.
21. Początkowa wycena aktywów finansowych powstałych w wyniku objęcia udziałów lub akcji innej jednostki w zamian za wkład niepieniężny ustalana jest na podstawie §18 ust. 3 rozporządzenia, z uwzględnieniem odpowiednio przepisu § 21 ust. 2 oraz zasad przedstawionych w rozdziale IV w punktach od 1 do 17.
22. Kasa wyceniając na dzień bilansowy posiadane udziały i akcje powinna stosować zasady wyceny do wartości godziwej przedstawione w rozdziale IV w punktach od 1 do 17.
23. Kasa wydzielając zorganizowaną część przedsiębiorstwa powinna opracować ekonomiczne uzasadnienie tej operacji wraz ze wskazaniem wpływu tego zdarzenia na wyniki finansowe kasy w horyzoncie co najmniej przyjętym do wyceny wartości godziwej zorganizowanej części przedsiębiorstwa kasy. Kasa powinna ujawnić[5] planowane koszty, których kasa do momentu wydzielenia zorganizowanej części przedsiębiorstwa nie ponosiła, a które od momentu wydzielenia i przeniesienia do innego spółki będzie ponosić, w celu określenia faktycznych oszczędności osiąganych przez kasę w wyniku planowanej restrukturyzacji lub innych zmian organizacyjnych prowadzących do wydzielenia zorganizowanej części przedsiębiorstwa.
24. Kasa wyceniając w wartości godziwej wydzieloną zorganizowaną część przedsiębiorstwa:
    a. powinna bazować na wynikach, jakie ta zorganizowana część przedsiębiorstwa osiągała w przeszłości. Wszelkie zdarzenia wskazujące na osiągnięcie w przyszłości wyników innych niż w przeszłości powinny być uzasadnione oraz udokumentowane. Minimalny historyczny okres ujęty w prognozie powinien wynosić 36 miesięcy lub cały okres funkcjonowania tej części kasy, która

[5] Informacje te powinny być ujawniane w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego w każdej sytuacji, jeżeli mogłyby w istotny sposób wpłynąć na ocenę sytuacji majątkowej, finansowej oraz wynik finansowy kasy.

została wydzielona w ramach wyodrębnienia zorganizowanej części przedsiębiorstwa;

b. uzasadnienie obejmuje przedstawienie informacji, w jaki sposób wydzielone z kasy zasoby będą realizować czynności dla kasy oraz innych podmiotów biorąc pod uwagę, że dotychczas zasoby te wykorzystywane były przez kasę wyłącznie do celów wewnętrznych;

c. powinna ujawniać proporcje planowanych przychodów i kosztów osiąganych ze źródeł innych niż kasa.

25. Kasa, co najmniej na koniec każdego kwartału, powinna porównać założenia przyjęte do wyceny wartości godziwej udziałów/akcji z faktycznymi wynikami spółki, do której wniesiona została zorganizowana część przedsiębiorstwa. Brak realizacji przyjętych wcześniej założeń stanowi dowód utraty wartości. W przypadku wystąpienia dowodu utraty wartości kasa zobowiązana jest do urealnienia wartości posiadanych udziałów/akcji poprzez utworzenie odpisu aktualizującego w odpowiedniej wysokości.

26. Kasa posiadająca powyżej 20% udziałów/akcji w spółce powinna zapewnić dostęp do wskazanych wyżej informacji również dla celów badania sprawozdania finansowego oraz czynności kontrolnych przeprowadzonych przez inspektorów UKNF.

# VII. Zasady wyceny zabezpieczeń pomniejszających podstawę dokonywania odpisów aktualizujących wartość należności

**Zasady ogólne**

Zasady pomniejszania podstawy tworzenia odpisów aktualizujących wartość należności regulują przepisy §23 rozporządzenia oraz załącznika Nr 1 do rozporządzenia. Kasy mogą pomniejszać podstawę tworzenia odpisów aktualizujących wartość należności, jeśli na dzień dokonywania przeglądu (tj. najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kończącego kwartał) wartość zabezpieczenia jest możliwa do uzyskania, w wysokości uwzględnianej do pomniejszenia podstawy tworzenia odpisów aktualizujących, podczas ewentualnego postępowania egzekucyjnego, z uwzględnieniem ograniczeń prawnych, ekonomicznych i faktycznych mogących wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia się kasy z przedmiotu zabezpieczenia.

Kasa powinna posiadać dokumenty potwierdzające sposób zabezpieczenia spłaty kredytu począwszy od daty udzielenia kredytu do daty wyłączenia należności z bilansu tj. spłaty należności, jej umorzenia lub przedawnienia. W przypadku należności, których opóźnienie w spłacie co najmniej jednej raty kapitału lub odsetek przekracza trzy miesiące oraz należności od dłużników, których sytuacja ekonomiczno-finansowa może stanowić zagrożenie terminowej spłaty zobowiązań, w szczególności, gdy ponoszone przez jednostkę prowadzącą księgi rachunkowe straty nie przekraczają 20% aktywów netto tej jednostki, kasa powinna posiadać dokumenty potwierdzające zaktualizowaną wartość przyjętego zabezpieczenia. Ocena sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, a także poręczyciela może zostać zastosowana co najmniej na koniec roku, wyłącznie w przypadku należności zaklasyfikowanej do kategorii „należności regularne".

**Gwarancje lub poręczenia jednostki, w tym również osoby fizycznej, o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej**

27. Kasa powinna posiadać dokumenty świadczące o dobrej sytuacji ekonomiczno-finansowej poręczyciela. Kasa może uwzględniać poręczenia osób fizycznych w kalkulacji odpisów aktualizujących należności z tytułu pożyczek tylko w sytuacji,

gdy poręczyciel posiada zdolność kredytową potwierdzoną w drodze okresowego przeglądu, a w przypadku wystąpienia opóźnienia w spłacie należności poręczyciel dobrowolnie spłaca zobowiązanie z tytułu tej należności w miejsce dłużnika w terminach określonych przez kasę.

28. W przypadku gwarancji lub poręczenia udzielonych przez jednostkę prowadzącą księgi rachunkowe kasa powinna uzyskać informacje o wartości aktywów netto tej jednostki na koniec każdego roku obrotowego w celu wyliczenia wartości 15% aktywów netto jednostki.
29. Kasa powinna weryfikować sytuację ekonomiczno-finansową poręczyciela kwartalnie, w tym także na koniec każdego roku obrotowego[6].
30. Kasa powinna weryfikować czy zdolność kredytowa poręczyciela będącego osobą fizyczną nie prowadzącą działalności gospodarczej pozwala na terminową obsługę zaciągniętego zadłużenia oraz czy dłużnik lub poręczyciel nie zalega z regulowaniem swoich zobowiązań publiczno-prawnych.

**Zastaw rejestrowy na wierzytelności z rachunku członka kasy prowadzonego przez kasę posiadającą należność**

31. Pomniejszenie dotyczy wyłącznie zastawu rejestrowego na wierzytelności z rachunku oszczędnościowego członka kasy prowadzonego przez kasę posiadającą należność.

**Zastaw rejestrowy na wierzytelności z rachunku członka kasy prowadzonego przez inną kasę niż posiadającą należność, w przypadku gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tej kasy nie budzi obaw**

32. Pomniejszenie dotyczy wyłącznie zastawu rejestrowego na wierzytelności z rachunku oszczędnościowego członka kasy prowadzonego przez inną kasę niż posiadającą należność.
33. Sytuacja ekonomiczno-finansowa kasy nie budzi obaw w sytuacji wypełniania przez daną kasę wymogów ustawowych dotyczących jej funkcjonowania, w tym w szczególności art. 24 ust. 5 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo–kredytowych.

[6] Z wyjątkiem kredytów i pożyczek zaklasyfikowanych do kategorii „należności regularne”.

34. Powyżej wskazanego wymogu nie można uznać za spełniony, jeżeli normy ustawowe zostały wyliczone na podstawie danych finansowych, w stosunku do których biegły rewident badający sprawozdanie finansowe za ostatni rok obrotowy wydał opinię negatywną lub odstąpił od wydania opinii.
35. W przypadku wydania przez biegłego rewidenta opinii z zastrzeżeniem o sprawozdaniu finansowym kasy, należy ocenić wpływ tych zastrzeżeń na wypełnianie przez kasę wymogów ustawowych.

**Zastaw rejestrowy na wierzytelności z rachunku lokaty złożonej w banku mającym siedzibę w państwie będącym członkiem OECD, w przypadku gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa tego banku nie budzi obaw**

36. Pomniejszenie dotyczy wyłącznie zastawu rejestrowego na wierzytelności z rachunku bankowego.
37. Sytuacja ekonomiczno-finansowa banku nie budzi obaw w sytuacji wypełniania przez dany bank wymogów dotyczących jego funkcjonowania, w tym w szczególności, w zakresie przepisów dotyczących utrzymywania współczynników kapitałowych na odpowiednim poziomie.
38. Warunku wskazanego w punkcie powyżej nie można uznać za spełniony, jeżeli odpowiednie normy są spełnione oraz wyliczone zostały na podstawie danych finansowych, w stosunku do których biegły rewident badający sprawozdanie finansowe za ostatni rok obrotowy wydał opinię negatywną lub odstąpił od wydania opinii.
39. W przypadku uzyskania przez bank z badania sprawozdania finansowego opinii z zastrzeżeniem należy ocenić, czy rozmiary zastrzeżenia mogą mieć wpływ na wypełnianie przez bank odpowiednich wymogów.

**Hipoteka ustanowiona na: nieruchomości, użytkowaniu wieczystym wraz z budynkami i urządzeniami na użytkowanym gruncie stanowiącymi własność użytkownika wieczystego, spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu**

40. Kasa powinna posiadać dokumenty potwierdzające wartość wpisu do hipoteki (aktualny wypis z księgi wieczystej) oraz określoną przez rzeczoznawcę aktualną wartość danej nieruchomości, użytkowania wieczystego wraz z budynkami i urządzeniami na użytkowanym gruncie stanowiącymi własność użytkownika wieczystego, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu.

**Zastaw rejestrowy na prawach z papierów wartościowych oraz przeniesienie na kasę prawa własności papierów wartościowych**

41. Kasa powinna posiadać dokumenty (m.in. wycenę zastawionych papierów wartościowych) wskazujące wartość godziwą zastawionych papierów wartościowych na koniec każdego kwartału.

**Przeniesienie na kasę przez dłużnika prawa własności rzeczy ruchomej oraz zastaw rejestrowy na rzeczy ruchomej**

42. Kasa powinna weryfikować wycenę zabezpieczenia do ceny sprzedaży netto danej rzeczy na koniec każdego kwartału.

**Ubezpieczenie należności w zakładzie ubezpieczeń mającym siedzibę w państwie będącym członkiem OECD w przypadku, gdy sytuacja ekonomiczno-finansowa zakładu ubezpieczeń nie budzi obaw**

43. Sytuacja ekonomiczno-finansowa zakładu ubezpieczeń nie budzi obaw w sytuacji wypełniania przez dany zakład ubezpieczeń podstawowych wymogów dotyczących bezpieczeństwa jego funkcjonowania.
44. Warunku wskazanego w punkcie powyżej nie można uznać za spełniony jeżeli odpowiednie normy są spełnione oraz wyliczone zostały na podstawie danych finansowych, w stosunku do których biegły rewident badający sprawozdania finansowe za ostatni rok obrotowy wydał opinię negatywną lub odstąpił od wydania opinii.
45. W przypadku uzyskania przez zakład ubezpieczeń z badania sprawozdania finansowego opinii z zastrzeżeniem należy ocenić, czy rozmiary zastrzeżenia mogą mieć wpływ na wypełnianie przez zakład ubezpieczeń odpowiednich wymogów.
46. W przypadku ubezpieczenia kredytu na wypadek śmierci kredytobiorcy, od utraty pracy, następstw nieszczęśliwych wypadków lub podobnych ubezpieczeń, istotne znaczenie w kwestii pomniejszenia podstawy tworzenia odpisów aktualizujących ma przepis §23 ust. 4 pkt. 18 z uwzględnieniem §23 ust. 7 rozporządzenia.
47. Kasa na podstawie swoich doświadczeń związanych z odzyskiwaniem wierzytelności z polisy ubezpieczeniowej kredytu na wypadek śmierci kredytobiorcy powinna być w stanie ocenić, na ile realne jest zaspokojenie się z poszczególnych rodzajów ubezpieczeń oferowanych przez kasę swoim klientom.

48. Przeglądów i aktualizacji wartości zabezpieczeń, zgodnie z zapisami §23 ust. 5 rozporządzenia, kasa powinna dokonywać najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kończącego kwartał.

49. W przypadku gdy najpierw doszło do opóźnienia w spłacie należności, a następnie do zgonu dłużnika i gdy dłużnik zalegał ze spłatą swojego długu powyżej trzech miesięcy, a jedynym zabezpieczeniem jest polisa ubezpieczenia na wypadek śmierci, to kasa nie powinna pomniejszać podstawy tworzenia odpisu o zabezpieczenie w postaci tej polisy. Jednakże, gdy dochodzi do zgonu dłużnika, to z chwilą powzięcia tej informacji, powinna skierować roszczenie do zakładu ubezpieczeń o wypłatę odszkodowania i pomniejszyć podstawę tworzenia odpisu aktualizującego wartość tej należności, ale wyłącznie wtedy, gdy nie występują jakiekolwiek ograniczenia prawne lub ekonomiczne wyłączające możliwość zaspokojenia się kasy z przedmiotu zabezpieczenia (polisy ubezpieczeniowej).

## VIII. Zasady rozliczania połączenia spółdzielczych kas oszczędnościowo - kredytowych

50. Łączenie się kas powinno się rozliczać i ujmować na dzień połączenia w księgach rachunkowych kasy, na którą przechodzi majątek łączących się kas (kasy przejmującej) albo nowej kasy powstałej w wyniku połączenia (nowa kasa).
51. Za dzień połączenia kas przyjmuje się dzień wskazany w decyzji Komisji Nadzoru Finansowego o połączeniu się kas.
52. Łączenie kas polega na sumowaniu poszczególnych pozycji odpowiednich aktywów i pasywów połączonych kas, według stanu na dzień połączenia, po uprzednim doprowadzeniu ich wartości do jednolitych metod wyceny i dokonaniu wyłączeń.
53. Wyłączeniom powinny podlegać wzajemne należności i zobowiązania, przychody i koszty oraz inne rozrachunki o podobnym charakterze łączących się kas.
54. Rozliczenie połączenia funduszy łączących się kas następuje z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze oraz art. 74i ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych.
55. Koszty poniesione w związku z połączeniem powinny być zaliczane do kosztów finansowych kasy, na którą przechodzi majątek łączących się kas lub kosztów finansowych nowej kasy.
56. Sprawozdanie finansowe kasy, na którą przechodzi majątek połączonych kas, sporządzone na koniec okresu sprawozdawczego, w ciągu którego nastąpiło połączenie, powinno zawierać dane porównawcze za poprzedni rok obrotowy, wykazane w taki sposób, jakby połączenie miało miejsce na początek poprzedniego roku obrotowego, z tym że poszczególne składniki funduszy własnych na koniec poprzedniego roku powinny zostać wykazane, jako suma poszczególnych składników funduszy własnych.

## IX. Zasady wyceny wpłat wniesionych do Kasy Krajowej na fundusz stabilizacyjny

57. Kasy powinny dokonywać odpisów aktualizujących na wartość należności z tytułu wniesionych wkładów na fundusz stabilizacyjny[7] w sytuacji, kiedy suma wolnych środków funduszu stabilizacyjnego oraz kwot zwrotnej pomocy udzielonej przez Kasę Krajową z funduszu stabilizacyjnego, której odzyskanie nie jest zagrożone, jest niższa niż suma wykazywanych przez wszystkie kasy należności netto z tytułu wkładów wniesionych na fundusz stabilizacyjny.

58. Podstawą tworzenia odpisu aktualizującego powinna być wartość bilansowa należności kasy z tytułu wpłat wniesionych na fundusz stabilizacyjny na koniec danego kwartału. Wartość odpisu wyliczana jest jako różnica między wartością, o której mowa w pkt 57 oraz w pkt 59 lit. a.

59. Kasa Krajowa co najmniej na koniec każdego kwartału powinna przekazywać kasom informacje o:

a. wysokości wolnych środków funduszu stabilizacyjnego oraz kwot zwrotnej pomocy udzielonej przez Kasę Krajową z funduszu stabilizacyjnego, której odzyskanie nie jest zagrożone;

b. wartości udziału poszczególnych kas w sumie wolnych środków funduszu stabilizacyjnego oraz kwot zwrotnej pomocy udzielonej przez Kasę Krajową z funduszu stabilizacyjnego, której odzyskanie nie jest zagrożone[8];

Procentowy udział powinien być wyliczany z uwzględnieniem:

- wpłat poszczególnych kas na fundusz stabilizacyjny oraz
- bezzwrotnej pomocy uzyskanej przez poszczególne kasy z funduszu stabilizacyjnego.

[7] Wniesionych przed dniem 1 stycznia 2015 r.

[8] Odzyskanie przez Kasę Krajową kwot zwrotnej pomocy udzielonej z funduszu stabilizacyjnego jest zagrożone jeżeli pomoc została udzielona kasie posiadającej ujemne aktywa netto oraz mimo otrzymanej pomocy kasa generuje stratę.